

SÂMIHA AYVERDİ KİMDİR?

Hazırlayan: E. Seval YARDIM

“Handır bu gönlüm, ya misafirhane...

Derd konuklar, derman konuklar, hayâl konuklar, melâl konuklar; mümkün konuklar, muhal konuklar. Hele hasret, hiç çıkmaz ordan, çıkmaz ordan.

Handır bu gönüm yıkık dökük...

Fakir konuklar, zengin konuklar, âlim konuklar, câhil konuklar; gelen konuklar, geçen konuklar. Hele bir hancı vardır hiç çıkmaz ordan, çıkmaz ordan...”

Sâmiha Ayverdi, 1905 yılında *İstanbul*'da **Mediha Hanım** ve **Miralay İsmail Hakkı Bey**'in kızı olarak dünyaya geldi.

Ekrem Hakkı

adında bir de oğulları olan aile kızlarına

“eli açık, cömert”

anlamına gelen

“sâmiha”

adını verdi.

Sâmiha Ayverdi

'nin çocukluğu kışları

Şehzadebaşı

semtindeki evlerinde ve annesinin amcası olan dönemin

Maliye Nazırı

İbrahim Efendi

'nin konağında, yazları ise

Çamlıca'

daki köşklerinde geçti. Eğitimine beş yaşında iken

mahalle mektebine

giderek başladı. Daha sonra

Süleymaniye İnas Numune Mektebi

'ne devam etti ve 1921 yılında mezun oldu. Sonraki eğitimi husûsidir. İyi derecede

Fransızca bilen

ve

keman çalabilen

Ayverdi

'nin bir kızı ve iki torunu vardır.

Sâmiha Ayverdi ilk kitabını 1938 yılında yazar. Kırktan fazla eseri olan **Ayverdi** roman ve hikaye yazarak başladığı edebî hayatına tarihi ve sosyal içerikli biyografi, hatıra, mektup, makale türünde eserlerle devam eder. Edebiyat araştırmacılarına göre bir yazarın eserleri onun hayatının yansımasıdır.

Sâmiha Ayverdi

'nin de eserlerinde, kaynağını yazarın hayatından alan üç ana konu vardır:

“Tasavvuf, tarih şuuru ve medeniyet inşası, İstanbul”.

□ **Ayverdi**'nin *II. Meşrutiyet*'ten başlayarak *Osmanlı Devleti*'nin son yıllarında yaşaması, *Balkan Savaşları*, *I. Dünya Savaşı*, *Kurtuluş Savaşı*, *Cumhuriyetin ilânı* gibi tarihimizin çok önemli olaylarına genç yaşlarında tanıklık etmesi, tarih ve medeniyet konularını çağdaşı olan

Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nihad Sami Banarlı

gibi onun da gündemine taşımıştır. Türk edebiyatında bir çok yazarın anlattığı *İstanbul*

, eserlerinin içinde o kadar önemli bir yer tutar ki bu ona

“İstanbul yazarı”

olma sıfatını kazandırır. Ancak

Ayverdi

'nin devrindeki diğer yazarlardan ayrılan çok önemli bir tarafı vardır. O da özellikle ilk sekiz kitabının ana konusu olan, diğer kitaplarında da dünya görüşü ve hayat algılayışı olarak ortaya çıkan tasavvuf düşüncesidir. 1940'larda

Edebiyat Âlemi

dergisinde kendisiyle yapılan bir röportajda

“

Şimdi neler okuyorsunuz

?”

sorusuna:

“Yine Mesnevî...Ve Divan-ı Kebir...Ve her şey...”

diye cevap verir. Yani

Sâmiha Ayverdi

,

Mevlâna

'nin eserlerini çok okumuş, onu

Hocası Kenan Büyükkaksoy

'un rehberliğinde anlamaya ve yorumlamaya çalışmıştır. Bu nedenle de onun için tasavvuf düşüncesi bir hayat tarzı olmuştur.

Hakkında çeşitli doktora ve yüksek lisans tezleri yapılan **Sâmiha Ayverdi**'nin dili ve üslûbunun mükemmelliği,

Türkçe

'nin ve

İstanbul Türkçesi

'nin en güzel örnekleri olduğu, edebiyat tarihi açısından da ortaya konmuştur.

Aşk Budur, Batmayan Gün, İnsan ve Şeytan, Son Menzil, Yaşayan Ölü, Yolcu Nereye Gidiyorsun?, Mabette Bir Gece, Mesih Paşa İmamı, Rahmet Kapısı, Bağ Bozumu, Hey Gidi Günler Hey, Ah Tuna Vah Tuna, Küplücedeki Köşk, İbrahim Efendi Konağı, İstanbul Geceleri, Âbide Şahsiyetler, Dost, Hancı, Edebî ve Manevî Dünyası İçinde Fatih, Boğaziçi'nde Tarih, Türk Tarihinde Osmanlı Asırları, İki Aşına, Ermeni Meselesi, Misyonerlik Karşısında Türkiye, Maarif Davamız ve daha pek çok eser Bazıları *İngilizce, Arapça, Azeri Türkçesi*

ilizce, Arapça, Azeri Türkçesi

ne tercüme edilen bu kitaplar yazarın çevresinde çoğunluğu üniversite öğrencilerinden oluşan geniş bir kitle oluşmasını sağlamış, bu gençler zamanla entelektüel bir zümre haline gelmiştir.

Eserleriyle genç kuşakların yetişmesini sağladığı için şair

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu

, yazarı şu mısralarla anlatır:

“Bir anne ki muhterem anneler âleminden

Elli yıl nesilleri emzirdi kaleminden”

Ayverdi, kültür hayatımıza sadece kitaplarıyla değil yaptıklarıyla da hizmet etmiştir. **Mevlâna** ve

Yunus Emre

gibi evrensel nitelikte iki insanı, genç nesillerin tanınması ve anlaması yolunda ilk adımları atan kişi o olmuştur.

Konya

'da daha sonra çok şöhret bulacak olan

Şeb-i Arus Merasimleri

yani

Mevlâna'yı Anma Törenleri

ilk defa 1954'te

Sâmiha Ayverdi

'nin öncülüğünde başlatılmıştır.

Yeni Doğu Cemiyeti

isimli bir derneğin kuruluşuna öncülük etmiştir. Bu dernek, halk âşıklarına ulaşarak derlemeler yapmış, kasetler hazırlatmış, böylece

Yunus Emre

'nin şiirleri ve ilâhileri yayınlanmıştır. Ayrıca yine bu dernek tarafından düzenlenen konferans ve konserlerle Türk edebiyatının bu büyük mutasavvıf- şairi gençlere tanıtılmıştır.

Onun bir başka yönü çevresine olan duyarlılığıdır. Yaşadığı semtte düzensiz imar faaliyetleri sebebiyle ağaçların kesilmesini ve caddenin bir çöle benzemesini kabul edemeyen yazar, *Fatih*'te

İtfaiye Durağı

ndan

Edirnekapı

'ya kadar devam eden

Fevzipaşa Caddesi

ndeki ve yine bugün

Fatih

'te

Koyunbaba Parkı

olarak bilinen alandaki ağaçları diktirmiş, çevresindeki gençlerle ve esnafla beraber bakımını yaptırmıştır.

Bunların dışında **Ayverdi**, *Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı*'nin kurucu üyesidir. *İstanbul Fetih Cemiyeti*, *Yahya Kemal Enstitüsü*, *Türk Kadınları Kültür Derneği* gibi kuruluşlarda da aktif rol üstlenmiştir. Kendisine pek çok da ödül verilmiştir:

*1988'de "*Hey Gidi Günler Hey*" adlı hatıra kitabına *Türkiye Yazarlar Birliği* tarafından verilen "**Yılın Dil Ödülü**"

*1990 senesinde *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu*'nun verdiği "**Üstün Hizmet Şükran Berati**"

*1992, yıkında *Türkiye İlim ve Sanat Eserleri Sahipler Birliği* tarafından verilen "**Üstün Hizmet Ödülü**" bunlarda

n bazılarıdır.

Sâmiha Ayverdi, 1993 yılının 22 Mart'ında *Fatih*'te yaşadığı evinde vefat etmiştir. Kabri *Merkez Efendi Kabristanı*

'ndadır. Bütün hayatı boyunca vatani ve onun değerleri için bir anne fedakarlığı ile çalıştığından çevresindeki her yaştan insan ona

"**Sâmiha Anne**"

demmiştir ve gerçekten

"**eli açık, cömert**"

anlamına gelen adının yansıması olan bir hayat yaşamıştır.

***“Tükenmez borcum var bu alem halkına verdikçe daha ver daha ver diyorlar.
Sorarsan borcumu şu cihan halkına yavuzu yahşiyi sevmektir diyorlar.”***

<http://www.samihaayverdi.k12.tr/sayfa.asp?KategoriNo=8>